GIMTOJI ŠALIS

PAYS NATAL

Périodique lithuanien bimensuel

11

Briuselis — 15. 6. 1948

GIMTOJI ŠALIS

II metai 1948 m. birželio 15 d. Nr. 11 (16)

A. B-ba

METAMS SUEJUS

Dar netaip seniai slankiojome Vokietijos stovyklose be darbo, ir štai jau žengiame darbo ženkle antruosius metus Belgijoje.

Metai labai greit prabėgo. Tai ne pilki stovykliniai metai, kur dienos yra ilgos. Čia esame įsijungę į sunkų darbą su įvairių tautybių DP. Metams suėjus galima šiek tiek aiškiau ir suprantamiau įeiti į šį mūsų naują gyvenimą. Čia bandysiu apžvelgti mūsų esamąjį gyvenimą.

A p i e d a r b ą - nėra ko daug rašyti. Yra sunkus, juodas ir pavojingas. Betgi - jau turime gražų skaičių mūsų tautiečių, kurie laikosi gana ištvertmingai, ir nors sunkiai, bet pildo sutartį. Nesiblaško į šonus, negyvena mintimis kažkur peranksti skristi. Lietuvis yra kantrus. Tiesa, vienam kitam, kur yra svetimšaliams palenkesni šteigeriai (meistrai, inžineriai) pavyksta ir prie lengvesnių darbų patekti. Tik, žinoma, tokiuose darbuose yra mažesnis atlyginimas. Didesnioji mūsų tautiečių dalis laužia anglį ir gerai uždirba.

A p i e p r a g y v e n i m ą - netenka daug rūpintis. Krautuvės prekių pilnos, pradedant adata ir baigiant įvairiausiomis gėrybėmis. Tik ne visų angliakasių pirkimo galia vienoda. Normalus pavienis darbininkas per mėnesį uždirba apie 3.400,- Frs. Pragyvenimui 2 - 3 asmenų šeimai reikia išleisti per mėnesį būtinai 2.000,- Frs. Taigi, visiems kitiems pirkiniams lieka tik 1.400,- Frs. Akordiniams darbininkams išeina geriau. Bet turime žinoti, kad šie pirmieji metai visiems buvo sunkūs, nes gi visiems reikėjo įsitaisyti padoresnį rūbą ar kitką ir dabar sunku rasti šeimą, kad nebūtų gražiai apsirengę, neturėtų dviračio, radio ar pan. Na, viengungiams žymiai geriau, nes tik sau tereikia uždirbti.

2

S o c i j a l i n i a i r e i k a l a i - yra neperblogiausiai tvarkomi. Kiekvienas priklausome ligonių kasai, kuri sirgimo atveju normaliai moka po 83,- Frs. į dieną. Sirgti per metus galima 300 dienų. Ligonių kasos narys kiekvienu momentu gali kreiptis pas bet kurį gydytoją. Šiandien buvo pas vieną gydytoją, ryt jau gali eiti pas kitą. Šiuo atveju žymi lengvata.

B u t ų k l a u s i m a s kol kas gana sunkiai tvarkomas. Šeimos butuose gyvena daugiausiai po dvi. Kitur gyvenama pertaisytuose belaisvių barakuose. Butų klausimas geriausiai tvarkomas Limbourgo provincijoje (Waterschei, Winterslag, Zwartberg ir Eisden). Butų nuoma nevienoda. Bendrai paėmus, buto nuoma nėra aukštesnė kaip dviejų dienų uždarbis. Už butą atskaito kas dvi savaites. Jei išdirbama ištisai dvi savaitės be praleidimo - mokama nuoma per pusę mažesnė (taip yra bent Limbourgo provincijoje).

V a i k ų p r i e d a s mokomas reguliariai kas mėnesį.

P r e m i j o s i r k i t i pabrangimo priedai taip pat mokami, kaip ir belgams.

K u r a s duodamas nemokamai.

A t o s t o g o s svetimšaliams, berods, taip pat lygiai taikomos, kaip ir belgams. Atostogos eina už kalendorinius metus - (6 dienos, kurios apmokamos dvigubai, papildomų atostogų - dvylika d. - apmokamas normalus dienos uždarbis). Be to, duoda 24 nemokamos bilietus važinėti po Belgiją traukiniais.

Tai čia buvo visa geroji pusė. Betgi žinome, jei yra geroji pusė - tai taip pat turi būti ir blogoji.

Darbas dirbti yra įmanomas, nors jis sunkus ir pavojingas. Bet kada žinai, jog dirbi sau ir savo šeimos gerovei, jog už gautą pinigą turi teisę viską pirkti, tai ir darbas palengvėja. Žinoma, darbe pasitaiko visokių nesklandumų. Daugeliu atveju ir mes patys nesilaikome nustatytos tvarkos ir už tai esame nubaudžiami. Bet pasitaiko ir neteisingų išmokėjimų už darbą. Daugeliu atveju ir patys susitvarkome, bet tiems geriau susitvarkyti, jei priklauso sindikatui (prof. s-goms). Tokiu atveju tik reikia pasiskųsti sindikato atstovui, ir bematant viskas sutvarkoma. Tik visa bėda, kad labai mažas procentas mūsų tautiečių priklauso sindikatui.

Butai nevisur vienodai tvarkomi. Ypatinga bloga padėtis yra viengungių: gyvena barakuose (mažas skaičius privačiai) susikimšę, švaros nėra ir t. t. Poilsis visai neįmanomas. Be to, prisideda gan didelis girtuokliavimas, praleidžia darbo dienas. Na, o tokiu atveju negauna premijos, nustoja atostogų ir pan.

Ir šiaip pasitaiko įvairių nesklandumų, kuriuos dažnai skaitome korespondencijose.

Nelaimių kasyklose taip pat turėta. Zwartberge nuo dujų žuvo vienas tautietis. Waterschei nuo tramo sužeidimo vienas miręs. Turime ir invalidų: Zwartberge vienam jaunuoliui traukinys (ne kasykloje) pareikalavo abiejų kojų. Mažų sužeidimų visur būta.

M ū s ų o r g a n i z a c i n i s i r k u l t ū r i n i s g y v e n i m a s .

Turime savą laikraštį, kuris jau per trumpą laiką įsvarė didelę kultūrinę vagą. Tik jis netvirtai finansiškai laikosi. Mūsų tautiečiai gan noriai jį skaito, tik čia turėtų būti darbštesni grupių ir apylinkių vadovai. Jie turėtų su laikraščiu aplankyti visus savo tautiečius. Turinio atžvilgiu jis tobulėja. Jis yra mūsų Belgijoje gyvenančių lietuvių veidrodis, jame atsispindi mūsų gyvenimas.

Mūsų organizacinis gyvenimas po truputį juda. Gi daug ko negalima ir norėti, nes dar tik pusė metų kaip mes pradėjome organizuotis.

Kiekvienas tautietis gali per savo centrą informuotis jam rūpimais klausimais. Apylinkės dar vis nesusiorganizuoja pilnumoje, ne visur vyksta sklandžiai. Trūkumas kultūrininkų ! Na, o iš kitos pusės - gi darbas. Beliaka tik sekmadienis, kuris tenka daug ar maža šeimai pašvęsti.

Religinis gyvenimas yra visai gerai sutvarkytas, mes turime kunigų, kurie lankosi visose gyvenvietėse. Be to, vietiniai kunigai ir vienuolės yra įsijungę į vaikų auklėjimą, nes lietuviškų mokyklų - kada esame išsibarstę po visą Belgiją - neįmanoma turėti. Taigi, laisvu laiku vaikams yra duodamos pamokos iš lietuvių kalbos, istorijos, geografijos - atseit toliau tęsiamas vargo mokyklos kelias. Bent tuo tenka džiaugtis !

Mūsų didžiausioji blogybė čia - tai b e s a i k i s s v a i g a l ų v a r t o j i m a s . Nesakau, kad tai liestų visus tautiečius, anaiptol , betgi Bachuso draugų yra. Argi svaigalai mūsų tikslas ? Argi tam čia važiavome ? Nesiūlau stoti į blaivininkus, ne ! Bet susilaikyti patartina. Ir sveikatai bus nekenksminga, ir kišenei naudinga.

Apie grįžtančiuosius Vokietijon nedaug tenka pasakyti. Labai maža dalis mūsų tautiečių dėl nesveikatos ar pan. Daugelis grįžta kurie vykdami žiūrėjo labai lengvabūdiškai, manė, kad kepti karveliai patys skris į burną. Gi visi tie, kurie į gyvenimą pažiūrėjo realiau - štai jau įžengė į antruosius darbo metus. Čia jau gi mums neberūpi U.N.N.R.A., neberūpi jos nuotrupos - viską užsidirbame !

Išdirbę dvejus metus turėsime pagalvoti: kur toliau ? Bet viena bus aišku, kad sutartį išpildėme. Ir tai bus mums naudinga. Mes parodysime I.R.O.-ui, kad mokame gyventi ir kad norime dirbti. Savo darbo atlikimu įrodysime, kad mes esame pajėgūs, kad sutartų darbų mokame ištęsėti - tik, žinoma, visi norime toliau ... ten ... už jūrių marių. Kuo toliau nuo raudonojo teroro pavojaus.

Taip pat savo darbu, savo ištvermingumu įrodysime, kad esame verti laisvos savo Tėvynės ! Ir tie pamatys, kurie nenori dar praregėti, kad mūsų tauta yra darbšti, gabi, ištverminga !

=!=!=!=!=!=!=!=!=!=!=!=!=!=

RAINIŲ SILELIO KANKINIUS IŠVARČIAU PO DUKART

Siurpu nukrėtė visą Lietuvą Rainių tragedija. Birželio mėn. sueina metinės tų kankinių, kuriuos komunistinė ranka nukankino ar išvežė. Belgijoj pavyko surasti viena liudininkė, kuri iš arti sekė Rainių tragediją. Tai ponia S t . P a u l a u s k i e n ė , kuri savo įspūdžius ir papasakojo "G. Š" bendradarbiui.

I e š k o m v y r ų .

1941 m. tebesiaunčiant sovietinei okupacijai Lietuvoj mano vyras Stepas buvo areštuotas kartu su kitais telšiečiais - p. Čipkum ir mokytoju Bagdonu. Už ką juos suėmė, ir šiandien lieka neaišku. Kaip ir daugumas, jie buvo kaltinami priešrevoliuciniu veikimu pagal 53 str., nors jie ir nuošaliai laikėsi nuo tiesioginio politinio veikimo. Paulauskas buvo prieglaudų vedėjas, Čipkus dirbo komendatūroj, o Bagdonas - amatų mokykloj. Viena tik yra aišku, kad mokytojas Bagdonas buvo suimtas už Vasario 16 minėjimą kartu su 16 mokinių kuriuos išdavė komunistuojančios mokinės T e n i s o n a i t ė s (viena jų miré džiova Vokietijoj, antra ištekėjusi už belgo).

4

Mūsų trijulė – suimtųjų šmonos – ėmė vaikščioti į NKVD, į kalėjimą (Telšių), į partijos vykd. komitetą, ieškodamos pagalbos. Į kalėjimą nešdavom kas savaitė maisto siuntinius, skalbinius – viską priimdavo, bet pasimatyti jokiu būdu neleisdavo. Kartą prižiūrėtojas K a v a l i a u s k a s mums pranešė slaptomis, kad mūsų vyrų Telšių kalėjime seniai nėra ir kad nėra ko nešti jiems maistą, kurį kalėjimas vis priminėdavo ir tvirtindavo, kad mūsiškiai tebėra kalėjime. Surūpinusios vašiuojam į Kauną. Ten kreipiamės į kalėjimą Nr. 1, ir čia sako tą patį – mūsų vyrai yra. Taip nežinodamos kur tie mūsų vyrai laikomi, siųsdavom maistą ir skalbinius į Kauno ir į Telšių kalėjimus. Vėliau paaiškėjo, kad nė vienas kalinamųjų tų siuntinių nematė. Taip jie išbuvo kalėjime nuo 1941 m. kovo mėn. iki Vokiečių užėjimo negavę nė skalbinių pakeisti.

V o k i e č i a i a r t ė j a .

1941 m. birželio 22 d. (sekmadienį) ėmė žygiuoti Vokiečiai. Sumišę rusai rengėsi galvotrūkčiais bėgti. Prieš pabėgdami betgi pasirūpino politiniais Telšių kaliniais. Antradienio – trečiadienio naktį juos suvarė į karinius užděngtus sunkvežimius. Šauksmo nebuvo girdėti, nes visi kaliniai buvo pašaboti specijaliom virvėm prižiūrėtojos Balnišk aitės rankom. Tyliai, enkavedistų lydimi, sunkvežimiai pranyko šarėjų link. Niekas nežinojo kur jie buvo išvežti.

Vokiečių kariuomenė atėjo. Telšių gaisrininkai gavo įsakymą trauktis su visom mašinom. Taip Šlepertas, Peckus, gal ir kiti, trečiadienį popiet, paėmė geriausias mašinas ir vietoj trauktis Rusijon, nuvežė jas paslėpti Rainių miškelin, 4 km. už Telšių. Ten jie pastebėjo šviežiai sujudintą žemę ėmė kasti ir, štai už 10 cm., randa žmonių lavonus. Jie tuojau suprato, kad čia guli Telšių kaliniai, bet grįžę vakarop miestan nedrįso prasitarti, nes dar maišėsi rusai.

Ketvirtadienį atėjo vokiečių kariuomenė. Apie 14 val. kaip žaibas aplėkė miestą ir apylinkes žinia apie Rainių tragediją. Vokiečių ir vietiniai pareigūnai su lietuviais partizanais tuojau nuvyko šilelin kur rado tris kankinamąsias mašinas. Gestapo žmonės ypač domėjosi viena, sakydami: "Tokios dar niekur nesam užtikę".

Lavonų atkasti buvo atgabenti vietiniai žydai, kurių ghetto buvo įrengtas netoliese Kražio Petrausko dvare. Jie turėjo kasti rankoms, kad nesužalotų lavonų, kurie buvo sulaidoti taip negiliai. Iškasę guldė eilėmis, plovė vandeniu. Taip dirbo jie ištisą naktį partizanų sargybos prižiūrimi. Pašaliniai dar nebuvo prileidžiami.

K ą m a č i a u R a i n i ų š i l e l y ?

Penktadienį visi buvo atkasti, ir prašalaičiai galėjo prieit. Ėmė plaukti iš Telšių, Kretingos ir apylinkių giminės, kurios norėjo atpažinti savuosius. Mūsų trijulė nuvažiavo arkliais ieškoti savųjų, nes manėm, kad ir jų lavonai ten guli. Aš išvarčiau visus po du kartu ir neatpažinau savo vyro. O atpažinti buvo beveik neįmanoma: kūnai taip sužaloti, drabužiai sukeisti arba visai be jų. Vaizdas, kuris pasiliko mano atmintyj, yra daugiau nei baisus; jis niekad niekad neišnyks iš mano vaizduotės. O šiurpulys buvo toks veriantis, kad sapne tie kankiniai, rodos, ima judėti, keltis ir suptis visą eilė ... Šito išgyvenimo nė rašytojas, neįstengs perduoti ...

Bevartydama 73 kankinius mačiau jų galvose suvarytas vinis, išbadytas akis, nupjaustytus liežuvius, suraišiotas rankas užpakalyj, pažabotus, odoj išpjaustytus įvairius ženklus, nupjaustytus lyties organus ir sudėtus į praėžtus vidurius arba į burna. Beveik visi buvo nuplikyti.

Kriminaliniai kaliniai, kurie buvo arti egzekucijos, vėliau pasakojo, kad kankinimas truko visą naktį. Dalyvavo kalėjimo gyd. G u t m a n a s , kuris davęs švirkštus po odą, kad kankinamasis apalpęs vėl atsigautų, J o c i u s , partijos vykd. komiteto pirm., anksčiau buvęs kumetis ir ūkvedis, Vaitkus ir kt. Jocius grįžęs iš egzekucijos trečiadienio rytą kruvinas.

Atpažinimas truko visą penktadienį. Prie kiekvieno atpažinto buvo prisegama kortelė su pavarde. Aš savo vyro neradau. Mano draugės – Čipkienė su Bagdoniene atpažino savuosius, bet vėliau paaiškėjo, kad tai buvo klaida kuri buvo

įsibrovusi net ir spaudoj. Tiek mano vyras, tiek mokytojas Bagdonas su Cipkum buvo išvežti į Kauną, ir išliko gyvi, tuo tarpu p. Bagdono mokiniai liko nukankinti. Vieno jų (mokinių) motina tegalėjo atpažinti sūnų ant medalikėlio, kurį nešiojo ant kaklo ir kurio budeliai nenuėmė.

Telšių amatų mokykla padaré visiem karstus ir išklodino drobulėmis. Vokiečiai buvo įsakę žydams sudėti kankinius į karstus, bet savieji protestavo, ir į karstus sudėjo patys. Vežti juos į Telšius laidoti buvo prašyta pas ūkininkus padvadų po vieną kiekvienam kankiniui, o suvažiavo 150 su glėbiais gėlių ir vainikų.

Laidotuvių pamaldos buvo šventoriuje, ir jas laiké vysk. S t a u g a i t i s . Karstai buvo išrikiuoti vienas prie kito, prie jų stovėjo artimieji, pažįstami ir didžiulé minia tautiečių. Daugybės dvasininkų asistuojamas J. E. Vyskupas taré žodį su didžiu susijaudinimu. Kankiniai buvo palaidoti vienoj duobėj (išskyrus vieną kitą). Jiems atžyméti pastatytas paminklas su atitinkama užrašų lenta. Pats Rainių miškelis aptvertas tvora, pastatytas kryžius su Rūpintojėliu ir atminimo lenta.

U ž r a š a i a n t b l i ü d e l i o .

Po laidotuvių ne vienas ėjo ieškoti savųjų dar kaléjiman. Ten be kitko rasta miltų atsargos su užrašais: "Užnuodyta". Vienoj kaléjimo vienutėj rastas bliüdelis, ant kurio buvo su adata įréžinéta: "Trokštam laisvės, kaip elnias ištroškęs vandens". Be to, minimi léktuvai - sakalai atvaduotojai ir t. t.

Po kiek laiko atsirado müsų dingę vyrai. Be to émé vienas atsirasti, kuris buvo laikomas nukankintu. Taip, pav., įvyko su ponia Arvydiene. Jos sūnus buvo teisėjas, buvo kalinamas, ir motina buvo įsitikinus jį atpažinus. Vieną gražią dieną ateina iš miškų Arvydas. Sužinojęs istorija apie save nedrįso eit pas motina. Kreipési į buvusį teismo sargą, kad tas nuéjęs paruoštų sūnaus grįžimą. Sargas betgi nedrįso, ir teisėjas rizikavo pats eiti, nors žinojo motina esant labai jautrią. Paspaudžia skambutį ir pats susijaudinęs laukia. Išeina senuté motina, pažvelgia į "prisikélusį" sūnų ir krinta apalpusi ties durimis ... Sūnaus pasirodymas buvo perdaug nelauktas ...

Taip Rainių šilelio liudys kartų kartoms apie nekaltai pralietą kraują. Sovietai gi nebeištrins tos gėdingos ir budeliškos démės, kurią įrašé istorija, kaip neištryné Kražių skerdynės.

+o+o+o+o+o+o+o+o+o+o+o+o+o+o+o+o+o+

V y t . Š i a u r y s

A P I E C E N T R A B E C E N T O I R S V E N T E S

1. Tas laikas - lyg vanduo sraunioje upėje ! Žiū, atrodo tik vakar atvykome į Belgiją, o tuo tarpu jau metai sukaupu. O kiti juos baigia arba greit baigs. Taigi pusę sutartyje nustatyto laiko büsime nubraukę. Palengvél priartés ir antrųjų metų pabaiga ir džiugu ir ... susimąstai !.. Ir susimąstai ne tu vienas, bet keli šimtai Belgijos lietuvių angliakasių. Kiek matyti iš dabartinių nuotaikų, po 2 metų likti Belgijoje norés tik labai mažas lietuvių %. To priežastys: persunkus, mums lygumų artojams neįprastas darbas, nelengvos pragyvenimo sąlygos ir, g a l i m a s k o n f l i k t a s E u r o p o j e . Belgijos lietuviai todėl ir dairosi į kitas šalis - daugiausia į užjūrį. Bet ten patekti netaip jau lengva, nors dauguma nuvykę sutiktų ten dar

bent metus ir tas pačias anglis laužti. Gal šis reikalas geriau sektųsi, jei tai būtų daroma kolektyviai ? Bet kas jį praves ? Tiesa turime Bendruomenę, turime savo Centrą (anksčiau nors tuo guodėmės, kad jo neturime !), bet iš čia, atrodo, pagalbos netenka laukti - bent artimiausiu laiku. Kas čia dėl to kaltas - sunku supaisyti. Reikalas eina nuo Kaipošiaus prie Ainošiaus, nes Centras sėdi be centimo kasoje. Gi pinigų - to kiekvienos veiklos kraujo - nėra. O juk turėtų būti ! Kol tai nebus padaryta, mūsų Centras bus bejėgis ir mažmožiuose !..

2. Praėjo 30-ta Vasario 16, paminėjome Motinos Dieną, o netrukus ir Rugsėjo 8 ateis. Pagal savo išgales ir sugebėjimus minėsime šią mums brangią Tautos Šventę. Bet turint kelių ar keliolikos minėjimų praktiką ar nedera iš to padaryti reikiamų išvadų. O tai būtina. Pirmiausia dėl m i n ė j i m ų r i m t i e s.

Retai kada bendrai susirenkame iš platesnių apylinkių. Sunki nuolatinė kova dėl duonos kąsnio, nepalankios sąlygos kultūriniam darbui svetimame krašte, mums neleidžia to dažniau padaryti. Ir kaip gaila, kai vietoje susikaupimo, šventės ir susirinkusių tautiečių pagerbimo, atsiranda žmonių kurie ne tik tuo visu nesidomi, bet dargi drumsčia ir kitų ramybę. Atsivesti į salę šunį tuo metu, kai vyksta iškilmingas šventės minėjimas, man atrodo, nebėra jumoras. Arba istorija su mestu pinigu į dainuojantį tuo metu, kai jo klausosi ne tik savieji, bet ir grupė svetimtaučių ?.. Gali jis būti tavo geriausias draugas, ir jis už tai ant tavęs nepuks, bet gi, drauguži "bažnyčia skirta ne malkoms kapoti " - sako lietuvių priežodis.

Dar žodis dėl minėjimų programų. Mes suskantame joms ruoštis paskutinėmis dienomis. O kai dar to laisvo laiko taip nedaug ... Tai ir tos mūsų programėlės meninės dalys, tokios neužbaigtos !.. Dažnai, norint pailginti programą, pridedama "kas ką sugalvojo", arba paruoštieji dalykėliai visai ne į temą. Geriau mažiau, bet už tai gražiai ir tinkamai. Stipresnio pasiruošimo !

3. Čia gyvendami atstovaujame lietuvių tautą. Gal Belgijos lietuviai ir neprisiskirs "ambasadorių" titulo (kągi - angliakasys - ambasadorius - nekaip skamba !), bet, ar mes norime ar nenorime, jei čia esame, tuo pačiu ir savo tautą atstovaujame. Anglijoj gyveną lietuviai, nepajėgdami patys ką geresnio duoti anglams, pasikvietė lietuvius menininkus iš Vokietijos. Gal mums ir sunkiau būtų parsikviesti į Belgiją "Ciurlionį" ar pan., bet kodėl nepabandžius sudaryti bent vieną reprezentacinį chorą, tautinių šokių grupę ? Tam užuomazgų jau yra. Tai vienoje, tai kitoje vietoje girdėti po kelis žmones susibūrę ši tą bando. Ar nevertėtų tokioms pavienėms grupėms ir asmenims persikelti į vieną vietą ir pabandyti sudaryti didesnį ar mažesnį reprez. vienetą ? Tokiam vienetui ir žmonių ir vadovaujančių yra, tik tektų nedelsiant tuo reikalu daryti žygių, pasisakyti per mūsų organą "G.S." ar pan. O vyrai, ypač viengungiai, neperdaugiausiai ir vargo persikeldami turėtų. O persikelti galima. Kas norėjo jau nebe vieną kartą tai padaré. O dėl tokio vieneto pasisekimo, ir jo daromos propagandos mūsų tautai - manau aiškinti nėra reikalo? Jis atliks daugiau, negu kelių šimtų vyrų iškasti tūkstančiai tonų anglies!

=:=:=:=:=:=:=:=:=:=:=:=:=

Ž i n i o s Ž i n e l ė s

- Prancūzijoj yra įsteigtas katalikų komitetas (l'Accueil Cath. Français) atvykstantiems tremtiniams globoti. Jo pirmininkas yra Mr. Léon Noël de l'Institut ambassadeur de France; pavaduotojas - rašytojas Daniel Rops; gener. sekretoré - 10, rue de la Chaise, Paris (7e).

SPAUDOS SKILTYSE

WINSTONAS CHURCHILL' IS " KARO ATSIMINIMUOSE " APIE LIETUVĄ

"Pirmoji taktika, kurios Rusija griebės pasidalinus su Vokietija Lenkiją, buvo trijų "savitarpio pagalbos paktų" sudarymas su Estija, Latvija ir Lietuva. Šios trys Pabaltijo valstybės buvo labiausiai priešbolševikiški kraštai Europoje.

Išskyrus Latvija, jos betgi nebuvo palinkusios prie Hitlerio Vokietijos. Jos troško išlaikyti tai, ką šiandien vadiname socialiai - demokratiniu bendrų idėjų frontu su Vakarų liberaliniais kraštais.

Vokiečiai džiaugės jas metę į rinką, kurią padaré kartu su Rusija, ir jos vyriausybé dabar skubėjo prie savo aukos su ilgai tramdyta neapykanta, padvigubinta pašėlusio apetito.

Visi, prieš komunistus ir rusus nusitatę, buvo įprastais metodais žiauriai likviduoti. Daug pranyko žmonių, kurie jau 20 metų laisvai gyveno savo gimtajam krašte ir sudaré dominuojančią gyventojų daugumą. Didžioji jų dalis buvo išvežta į Sibirą, o su kitais net dar blogiau pasielgé". (Soir, 22.V.1948).

Churchill'is savo atminimuose užvežé lenkijai už gerą apetitą: "Lenkija su hijenos apetitu prisidėjo prie čeko-slovakų valstybés plėšimo ir naikinimo." (O.B., 29.V.1948). Dėl to lenkai pareiškė protestą.

SOV. LIETUVOS ŠVIETIMAS PRANCUZŲ SPAUDOJ

Žurnalas "La Documentation Catholique" (23.V.48) išeinąs Paryžiuj duoda daug žinių apie švietimo reikalus Lietuvoje:

Rusų kalba esanti privaloma net pradžios mokyklose. Visose klasėse yra daugiau mergaičių kaip mergaičių. Gimnazijos turi 8 klases, mokoma rusų ir vokiečių kalbos. Dėl mokytojų stokos mokiniai suskirstyti į dvi grupes, vieni mokos prieš pietus, kiti po pietų. Yra mokytojų nebaigusių pradžios mokyklos. Vadovėliai išversti iš rusų kalbos. Universitetams trūksta mokslo knygų. Išleistos knygos rodo visą programą:

1. Stalinas, Leninizmo pradai, 120 pusl. (10.200 egz.)
2. Stalinas, Kai kurie istoriniai klausimai, (23 pusl. 10.200 egz)
3. Stalinas, Pirmojo visuotinio Sovietų Respublikų kongreso kalbos, (25 pusl. 10.200 egz.)
4. Stalinas, Didžiausia Sovietų tautos klaida, (120 pusl. 20.000 egz.)
5. Kalinin, Lietuvių tauta nauju keliu, (28 pusl. 40.200 egz.)
6. Genkina, Socijalistinių Sovietų Respublikų įsikūrimas, (98 pusl. 20.200 egz.)
7. Masikova, Stalino konstitucija ir Sovietų jaunimas, (84 pusl. 15.200 egz.)

Jaunimas vengia lankyti profesines ir amatų mokyklas, nes jas baigus reikia būtinai dirbti tris ar keturis metus paskirtoje vietoje. Policija jieško "buržujų"vaikų jas papildyti, kad véliau būtų deportuoti.

Vilniaus ir Kauno Universitetai pirmoje vietoje yra marksizmo-leninizmo mokyklos ir jų pirmutinis studijų tikslas. Kauno Universiteto rektorius, Purénas, buvo pašalintas ir į jo vietą buvo paskirtas Kupčinskas, partijos narys. Prorektoriai visados yra rusai, kurie kontroliuoja universiteto gyvenimą ir profesorius.

Universitetai nepripažįsta senų diplomų. Reikia tezes "pataisyti" ir apginti naujas. Marksizmo kursai profesoriams privalomi. Jie duoda kiekvieną savaitę politikos paskaitas ir daro jų santraukas.

SOCIJALINIO DRAUDIMO IŠNAUDOJIMAS KASYKLOSE

"La libre Belgique" (20.V.1948) rašo, esą nepaprastai didelis svetimšalių darbininkų skaičius, ypač italų, kurie yra tikri specai sirgti. Kad gautų ligonių kasos apmokėjimą, jie išgalvoja įvairiausių priemonių. Pav., paima gydytojo liudijimą 10 dienų (kurį lengvai išduoda) ir gauna iš ligonių kasos po 90 Frs. dienai. Kadangi ligonių kasa už 3 pirmąsias dienas nemoka, jis 7 dieną jau pradeda darbą ir gauna atlyginimą už darbą ir iš ligonių kasos už likusias tris dienas. Jei darbininkas atkrinta nepraėjus 25 d., lig. kasa vėl moka nuo pirmos susirgimo dienos, nes tai nėra nauja liga. Taip darbininkai stengiasi pristatyti gydytojo liudijimus dar nepraėjus 25 d., sakysim, 3 d. paskui vėl 10 - 15 d. ir t. t. Kontrolė yra pagriežtinta, bet ji mažai gelbsti. Yra buvę atsitikimų, kad tokie išnaudotojai buvo išbraukti iš ligonių kasos, bet tai tik paskiri atvejai, gi milijardai Frs. kasmet išdalinami už dyką.

Angliakasių neatvykimai į darbą yra labai dažni ir nemažėja. Net nieko nepadeda premijų apmokėjimas už sąžiningą atsilankymą.

Išnaudojimo priežastys įvairios: 1) daugelis ligą įsivaizduoja, 2) sunkus darbas požemy, 3) darbininko dienos atlyginimas yra toks, kad jis gali su juo 2 - 3 d. per 15 d. nedirbti, ir tas jam nesudaro jokio nuostolio.

R e d . p r i e r . - Yra tikra, kad išnaudojimo yra iš darbininkų pusės, bet ir soc. draudimo įstaigos daug ką nuskriaudžia. Antai, vienam lietuviui už 15 ligos dienų lig. kasa išmokėjo tik po 22 Frs.! Žmogus su šeima, ir liga buvo rimta.

PERSISPAUSDINO STR. APIE LIETUVĄ

"Les Dossiers de l'Action sociale catholique" (1948.IV. Nr. 4) krikšč. darb. ménraštis duoda santrauką str. "Baltijos valstybių likimas" išspausdinto ménraštų "Revue générale Belge". Pabaigoj sakoma: "Autoriai Chevrier ir Chantier atliko naudingą darbą primindami šios istorijos lapus ir gindami teisę. Jų studija teikia naują įrodymą reikalo įkurdinti Europos federaciją ir jos rémuose kaimynių valstybių federacijas".

.oOo.oOo.oOo.oOo.

.oOo.

IŠ TĖVYNĖS

KOKIE DABAR MOKYTOJAI LIETUVOJ ?

NW korespondentas iš Kauno rašo :

Didelis skaičius mokyklų pastatų yra sugriauti. Keletos likusių mokyklų, kad ir šiaip taip apremontuotos, nėra tinkamos šaltesniame sezone. Vaikai be rūbų ir batų, kurių niekur negalima gauti ; didelis trūkumas rašomųjų reikmenų, tačiau svarbiausia, tinkamų mokytojų. Vos 10 % aukštesnių mokytojų bepaliko. Kiti arba pabėgo, arba buvo deportuoti, arba kovoja miškuose kartu su partizanais. Jie yra pakeičiami daugiausia 15 - 17 metų jaunuoliais be jokio paruošimo.

Aukštesnės mokyklos ir kolegijos pradėjo vadinimą Lietuvos jaunimo "išlaisvinimą" iš buržujiškos galvojimo sistemos ir Vakarų Europos kultūros įtakos. Dabar mokyklos Lietuvoje tėra tik bolševikų įstaigos paruošimo jaunuolių paklusniais Maskvos tarnais.

Déstymas Markso-Lenino mokslo tapo svarbiausiu uždaviniu. Tačiau pasireiškia pasipriešinimas tarp jaunuolių. Pavyzdžiui, iš 500 Šiaulių gimn. mokinių tik 5 įsirašė į komunistų jaunuolių organizaciją. Suprantama, kaltinami mokytojai. Todėl stengiamasi pašalinti visus dar likusius senus ir šiaip mažiau palankius mokytojus. Pasiruošimas naujiems mokytojams yra paprastas : trijų ménesių Markso-Lenino kursų pažyméjimas. Toks pažyméjimas turi čia daugiau vertės, kaip universiteto diplomas.

P a r t i j a ir u n i v e r s i t e t a i .

Specijalus kontrolės organas prie kiekvieno fakulteto Kaune ir Vilniuje buvo įsteigtas jau 1947 m. Kadangi ji yra skiriama komunistų partijos, todėl turi pavadinimą "partijos grupė", turinti prižiūrėti dekanus, profesorius ir kitus. Tų penkių fakultetų "grupių" uždaviniai oficijaliai paskelbti sekančiai : jie teikia visokeriopą "paramą" dekanams, profesoriams ir mokytojams. Jie prižiūri, be to, jų politinę veiklą ir padeda išlaikyti mokslo disciplinę.

Paprastai, tie dekanų ir profesorių "padéjéjai" yra jauni komunistai, kurie niekuomet nėra lankę universiteto.

Seni profesoriai nėra perdaug vertinami, nes juos reikia perauklėti. 215 profesorių ir mokytojų turéjo lankyti partijos mokyklą, kad išmoktų Bolševizmo.

Tai toks likimas ištiko tuos garsius Baltijos universitetus su jų senomis geromis tradicijomis.

KĄ MATE LIETUVE MASKVOJ ?

"Newsletter" (1948.V.14 d.) nupasakoja ponios M. kelionę į Maskvą 1947 m. vasario mén. "Pabuvusi privertiamų darbų stovykloje ponia nutaré bet kokia kaina palikti Rusiją". Lietuvoje buvo kalbama, kad vizą galima nusipirkti už gerą pinigą. Taip ji išsirengé į kelionę Maskvon, pasiémusi ištenkamą maisto atsargą.

Visos apylinkés pakeliui nuo Kauno iki Maskvos visiškai sunaikintos, miestai sugriauti ir jokių atstatomų darbų nesimato, be keleto modinių barakų kareiviams. Kaimų gyventojai gyvena lyg urvuose - žeméje iškastose duobése, apdengtose žemémis ; anga įeiti vidun apdengta skudurais, ugnis kūrenama tiesiog ant žemés, dümai išeina pro durų angą, ar stogo paliktas skyles. Į šitas nuteriotas apylinkes, gyventojai buvo varu grąžinami. Išvežtieji darbams į Vokietiją turéjo pereiti universalų "valymą" ; iš jų daugelis buvo

nuteisti kaip "kolaborantai", "liaudies priešai" ir išsiųsti sunkiems darbams į Sibirą.

Maskvoje didžiausių sunkumų sukėlė nakvynės klausimas. Viešbučiai rezervuoti tik aukštiems valdininkams ir užsieniečiams. Tačiau už pusę kilogramo sviesto sena moterėlė keleiviams nurodė vieną šeimą, kur jie galėjo apsistoti. Vieną vakarą juos aplankė NKVD valdininkas, sužinojęs, kad svečiai yra iš Lietuvos. Jis pareiškė : "Pabaltijo tautos yra tikri išdavikai, jomis negalima pasitikėti ir jos bus visos išvežtos, jei ne visai išnaikintos".

Ponia M. turėjo progos pasikalbėti su paprastu Rusijos žmogum. Jis yra labai nepatenkintas pokariniu gyvenimu ir kaltą meta valdžiai. Karo metu rusas pajuto, kas tai yra laisvė, pamatė kaip kiti kraštai gyvena ir dabar trokšta karo, kuris jam atneštų tą laisvę.

Maskvoje matyti masės invalidų karių bekojų, be rankų aklų. Jie sukinėjasi po geležinkelio stotimi ar turgavietes prašydami išmaldos, bet šių dienų rusai patys taip neturtingi, kad negali jiems beveik nieko duoti.

Ponia M. Maskvoje vizos negavo. Tačiau ji nenuilstamai jieškojo ir rado kitą kelią pasprukti iš Sovietų Sąjungos. Jos gi paliktoji tėvynė dar tebelaukia išvadavimo.

A P I P L E Š T A S B I U D Ž E T A S

Pagal britų žinių agentūrą, 1940 m. sovietai apiplėšė Lietuvą 82 %, nes nustatė lito kursą = 90 kap., o tikrasis lito kursas = 5 rbl. Lietuvos Valstybės Biudžetas siekęs 1937 m. apie 313 mil. litų, sieké 1946-1947 m. 800 mil. rbl. Tų pačių metų biudžeto dalis buvo paskirta : 62 mil. rbl. švietimo reikalams ir 310 mil. apsaugai. (1937 m. : 45 mil. švietimo reikalams ir 28 mil. Vidaus Reikalų Ministerijai. Tais pačiais metais uniformuotos policijos pajėgos sieké tik 3.500 vyrų).

Prieškarinėje Lietuvos kariuomenėje buvo skaitoma 30.000 vyrų ir 6 oro daliniai. Šiandieną Lietuvos pulkai randasi prie Nikolajevsko, Igarkos, Sachaline ir t.t. Lietuva tuo tarpu yra okupuota 5 Sibiro-Uzbekistano divizijų.

Ištisi plotai nuo Šiaulių ligi Rytų Prūsijos yra tiesiog nutautinti. Tame ruože įkurta 60 kolchozų, apdirbamų iš kariuomenės atleistų rusų.

Ž Y D Ų S K A I Č I U S

Nacionalsocijalistai išžudė ar deportavo į kitas Europos valstybes daugiau kaip 185.000 Lietuvos žydų (įskaitant Vilniaus kraštą). Apie 22.000 žydų grįžo dar 1946 metais ir keletai iš tūkstančių žydų 1941 m. deportuotų į Sovietų Rusiją buvo duotas leidimas grįžti atgal į Lietuvą. Tikslus žydų skaičius Lietuvoje nėra nustatytas. Vienas véliausiai pabėgusių liudija, kad dabartiniu metu Lietuvoje gyvenantieji žydai nemoka lietuvių kalbos.

Bendrai paėmus, nuo 1940 Lietuva prarado apie 650.000 - 750.000 gyventojų. Rusu žiaurumas eina ir toliau.

V A Ž I U O J A N T P R O V I L N I Ų

Vienas grįžęs vokiečių karo belaisvis pasakoja :

" Vilniuje moterys prisiartindavo prie mūsų, klausdamos ar mes neturime parduoti šukų ir puodų. Šiauliuose vienas lietuvis man taré : jūs esate dabar karo belaisvis, bet jūs grįšite greičiausiai namo kaip laisvas žmogus. Tuo tarpu mes pradedame praraśti viltį atgauti laisvę".

+++ : +++ : +++ : +++ : +++ : +++ : +++

PAS MUS

P a m a l d o s l i e t u v i ų k o l o n i j o s e

Hainaut provincijoj:

FORCHIES - birželio m. 27 d., 10,30 val. stovyklos koplyčioj
POMMEROEUL - liepos m. 4 d., 10 val.
MAURAGE - liepos m. 11 d., 11 val.

Liége provincijoj:

TILLEUR - birželio m. 20 d. ir liepos 4 d., 11,45 val. (parap. bažnyčioj).

Limburgo provincijoj:

ZWARTBERG - kiekvieną pirmąjį mėn. sekmadienį 11 val. parap. bažnyčioj.
EISDEN - kiekvieną antrąją mėn. sekmadienį, 10 val. parap. bažnyčioj.
WATERSCHEI - kiekvieną trečiąjį mėn. sekmadienį, 11 val. parap. bažnyčioj.
WINTERSLAG - kiekvieną ketvirtą mėn. sekmadienį,, 11 val. koplyčioj oude cité.

-!-!-!-!-!-!-!-!-!-!-!-

N U N C I J U S L A N K E L I E G E S V E T I M S A L I U S

Jo Ekscelencija Monsinjoras C e n t o , Šv. Tėvo pasiuntinys Nuncijus prie Belgijos Vyriausybės, š. m. gegužės 31 d. lankė Liége dirbančius svetimšalius. Vizitą organizavo italai jų stovyklos (St. Nicolas, "Bonnet") pašventinimo proga. 10 val. prie St. Nicolas bažnyčios Ekscelenciją pasitiko svetimšalių kapelionai (italų, lietuvių, lenkų ukrainiečių), kasyklų administracija ir vietos savivaldybės pareigūnai. Pavaišintas garbės vynu klebonijoj, Nuncijus, svečių būrio lydimas, aplankė vietos belgų parapinę prad. mokyklą, kurios mokiniai pasirodė su gražiai parengta programa. Po to aukštasis Svečias nuvyko italų stovyklon, kuri pasipuošus tautine véliava ir žalumynais, lauké svečią. Vyr. inž. R. Dessard kasyklų adm. vardu pasveikino Nuncijų, paminėdamas, kad stovyklinis darbininkų gyvenimas néra idealas, tačiau adm. daro tai, ką gali; tinkamų butų statyba eina labai létai dėl medžiagų stokos. Nuncijus, atsakydamas pareiškė viltį, kad butų klausimas bus tinkamai išspręstas. Be to, jis priminė administracijai reikalą rūpintis darbininkų būkle: "Rūpinkitės jais kaip savo broliais". Po to Nuncijus lankėsi butuose pasikalbėdamas su žmonėmis. Vienoj vietoj uoli šeimininké pasiūlė pyragaičių ir Ekscelencija mielai užkando. Iš dėiaugsmo šeimininké padovanojo Svečiui visą pakietą gérybių, už kurias jis nuoširdžiai padėkojo.

Nuncijaus lauké ir lietuviai. Nors jie šioj stovykloj ir negyvena, bet būdami kaimynystėj atsiuntė savo atstovus ir beveik vi-

Sosuo Anelė Valentinavičiūtė

NIEKAD TU NEŽUSI...

Lietuva, amžius Tu praėjai
visad graži, visad jauna,
čia laurus skynei, čia kentėjai
žmonijos labui veikdama.

O niekad, niekad tu nežūsi,
Bočių žemele mylima,
vis naujas kartų kartas būsi
graži, laiminga ir laisva.

O mylim Tave begaliniai,
Tu mums esi dainų šalis.
Kol širdis plaks mūsų krūtinėj
neužges ši meilės ugnis.

Tau mūsų mintys, mūsų jėgos,
Tau mūsų sielos šypsena,
Tau skaisčios mūsų laimės dienos,
Tau mūsų jaunystės daina.

Pavasaris Tau klos po kojom
alyvų kvepiančias šakas,
žaliuos gražieji Tavo gojai
rūtos sesučių puoš kasas.

Siandien Tu dar tvirčiau tikėsi,
kad dangus Tavęs neapleis,
Tu naujus amžius vėl žydėsi
ir Tavo darbai šviesą skleis.

Žydėk, spindėk, brangi Tėvynė,
o numylėta Lietuva !
Kaip erdvėj žvaigždė sidabrinė,
kaip žaras berianti aušra.

RED. PRIERAŠAS. – Autorė jau ilgus metus gyvena Belgijoj kaip vienuolė viename griežčiausių vienuolynų (trapisčių).

(Pas mus)

sus mokinius. Jie sustoję prie stovyklos altoriaus, specijaliai įrengto, su puokšte gėlių lauke ateinant Nuncijaus. Jam atėjus, o kartu su juo ir aukštiems svečiams su visa minia italų, kun. Pr. Gaida pristatė lietuvius mokinius, pasakydamas prancūziškai maždaug tokio turinio kalbą:

"Ekscelencija,

Leiskite tarti žodį Liege lietuvių vardu. Jų Liege apylinkėse yra apie 200. Štai jų atstovai. Turiu pasakyti, visi norėjo dalyvauti šioj iškilmėj, tačiau, Ekscelencija, gerai suprantate, kad šiandien yra ne Dievo, o žmogaus diena. Lietuviai labai vertina Šv. Sostą ypač šiuo metu, nes jis labiausiai gina žmogų ir jo laisvę. Šv. Sostas mums yra visuomet didelė moraliné atrama. Mes gerai prisimename paskutinį Lietuvos Nuncijų, kuris vadinosi panašiai kaip ir Jūs, Ekscelencija (Centoz). Jis buvo mūsų laisvės netekimo liudininkas: išvyko jis, išnyko ir laisvė. Todėl Šv. Sostas yra mums naujos laisvės simbolis: su grįžtančiu Nuncijum, grįš Lietuvon ir laisvė.

Pagaliau teikitės priimti, Ekscelencija, mūsų pagarbos ir ištikimybės pareiškimą Šv. Sostui ir jo atstovui Jūsų asmenyje".

Vaikai įteikė Nuncijui gėlių puokštę ir sudainavo vieną lietuvišką dainą. Nuncijus atsaké maždaug šiais žodžiais:

"Kunige Kapelione,

Tamstos žodžiai mane giliai sujaudino. Vargšė Lietuva! Jos tragedija yra ir mano širdies tragedija. Kas gali būti žmogui skau-

desnio kaip netekti laisvés! Taĉiau tas netekimas téra laikinis: po Did. Penktadienio kanĉios ateis Prisikélimas. Aŝ tikiuosi."

Iŝtarus tuos ẑodẑius atneŝamas Ŝvenĉiausias ant altoriaus, skaitomas pasiaukojimo aktas Dievo Motinai Marijai ir teikiamas palaiminimas. Po to Nuncijus pasaké kalbą italų kalba, kurią baigé ŝükiais: "Tegyvuoja Kristus","Tegyvuoja Marija", "Tegyvuoja Italija","Tegyvuoja Lietuva", "Tegyvuoja Lenkija". Atskirai įrengtoj aikŝteléj lenkai paŝoko savo tautinių ŝokių ir Nuncijus padékojęs iŝvyko lankyti kitų darbininkų stovyklų.

P r a k t i n i a i [illegible] k a s i a m s

- Charleroi, Grand'Rue, 203 yra kat. angliakasių mokyklos. Vakarais duoda įvairius praktiŝkus kursus, pav.: ŝoferių, ŝaltkalvių, elektros-radijo monterių ir kit. Taip pat anglų, vokieĉių ir flamų kalbos. Suinteresuotieji gali gauti ten pat mokslo programą.

V y s k u p a s s u s i r ü p i n o s v e t i m ŝ a l i a i s

- Tournai Vyskupas noliai susirüpino svet. darbininkų dvasine ir materijaline gerove. Velykų laiku aplanké kai kurias D.P. stovyklas ir susipaẑino su jų vargais. Paskyré Kanauninką Haustrate tremtinių globéju. Suteiké galimybes jugoslavų,ukrainieĉių ir kt. Kapelionų egzistencijai. Ŝaukiama kas ménesį svetimŝalių Kapelionų suvaẑiavimai Charleroi ir Borinage apylinkéje. Kartu bendradarbiauja ir belgai: padeda surasti susibürimam vietą, teikia pagalbą patekusiem į nelaimę, tarpininkauja gauti valstybés léŝų D.P. knygynéliui įsigyti ir t. t. Mes iŝ savo pusés neturime pamirŝti dékingumo ir pasitikéjimo. Jei yra sunkenybių ir nesusipratimų, reikia kreiptis į atitinkamas įstaigas, į sindikatą ar kitas socijalinés globos draugijas. Jie to iŝ müsų laukia.

-Lodelinsart. - St. Slajaus miré Belgijoje gimęs sünelis. Palaidotas vietinése kapinése. A. a.

- Forchies įsiküré nemaẑa lietuvių grupé. Nors ten persikélé iŝ kitur keletas ŝeimų, taĉiau gyvenimo sąlygos nepavydétinos. Véliau atvykusios ŝeimos gavo tik po du maẑus kambarélius, net gausios ŝeimos kaip Pr. Gauko (5 ŝeimos nariai). Kad iŝsiverstų, vyras dirba naktį, o ẑmona dieną. Taip ir vietos sutaupo miegamajam. Nauja cité greitai tvarkoma, bet néra nei rüsių nei kitų įrengimų. Stovykloje yra katalikų ir pravoslavų koplytélés. Birẑelio 27 d. numatyta suruoŝti ir liet. pamaldas.

- Flénu (Mons) P. Maẑylis suküré ŝeimos ẑidinį. Daug ŝeimyninés laimés.

N e t i n k a m i a n g l i ų k a s y k l o m s g a u s d a r b o v i s u r

Darbo Ministerija ŝ. m. gegužés 11 d. iŝleido naują potvarkį leidẑiantį svetimŝaliams angliakasiams (DP) dirbti visose belgų pramonés ŝakose, jei jie netinka kasyklų darbui. Netinkamumą turi konstatuoti kasyklos gydytojas, patvirtinti regijono paskirstymo įstaiga (Bureau Régional de Placement). Jei gydytojai ras, kad netinkamumo prieẑastis kilo p o sutarties pradéjus darbą kasykloje, svetimŝalis bus "civiliŝkai demobilizuotas" ir bus įraŝytas kaip jieŝkąs darbo (D.E.); galés naudotis socijaliniu draudimu - bedarbio

iŝmokéjimu, jei negalés büt paskirtas kitam darbui tuojau. Jei betgi bus rasta, kad netinkamumo priežastis buvo p r i e ŝ atéjimą kasyklon, svetimŝalis bus kviečiamas į Petit Château grąžinti Vokietijon.

Netinkami kasykloms galés büt skiriami į visas pramonés šakas, bet pirmenybé bus duodama - akmens pramonei, metalurgijai, statybai ir žemés ükiui.

Šis potvarkis liečia tik tuos, kurie atvyko Belgijon pagal Belgų - Sąjungininkų sutartį ir yra IRO globoj.

N u m a t o m i n a u j i p o t v a r k i a i i t a l ų d a r b i n i n k a m s

Italijos ir Belgijos valdžios atstovai pasiraŝé Romoje naują protokolą, pagal kurį nustatomos naujos taisyklés italų émimui darbams Belgijoj. Be kitko numatyta, kad netinkami darbui anglių kasyklose galés büt perkelti į kitas pramonés šakas. Peréjimo laikas numatomas 10 d. ir jie gaus bedarbių iŝmokéjimus. Per tą laiką jie negali büt siunčiami į repatrijacijos stovyklą. Be to, numatoma peržiüréti angliakasio pradžios premijos klausimas ir metinių atostogų praleidimas téviškéj.

A r t i n a s i a t o s t o g o s

Anglių kasyklos paprastai daro atostogas liepos ir rugpjūčio mén. Kadangi daugumas müsų tautiečių dirba anglies pramonéj, reikétų atostogoms pasiruoŝt: numatyti planus, ekskursijas, poilsio galimybes ir pan. Reikia tikétis, kelionių bilietai bus iŝduoti laiku ir tai reikétų panaudoti ne tik savo reikalams tvarkyti, bet ir kraštą pažinti: aplankyti žymesnius miestus, muziejus, paminklus ir t. t. Tam reikia trüputį susitaupyti.

A d r e s a i n u s i s k u n d i m a m s

Jei lieka kas nuskriaustas, yra kur kreiptis. Pirmiausia verta praneŝti Krikŝ. Sindikatui vietoje (Centras: Syndicat Chrétien, 129, rue de la Loi, Bruxelles). Galima kreiptis į regijono IRO atstovą arba IRO centrą (28, rue de la Loi, Bruxelles). Jei reikalas svarbus, galima apeliuoti į IRO centrą Genevoje (PCIRO, Palais des Nations, Genève, Suisse). Nusiskundimus priima ir p. Fr. Vinck, Kuro ir Energijos Ministerio Kabineto Šefas (Mr. Fr. Vinck, 59, rue de la Loi, Bruxelles). Tokiuose reikaluose gali tarpininkauti ir Liet. Bendruomenés Centras, ypač kalbos nemokéjimo atveju (2, Av. Chant d'Oiseau, Woluwé-St.-Pierre, Bruxelles).

B e l g i j o s l i e t u v i a i p a s i r u o ŝ ę į A m e r i k o s S v e t i m ŝ a l i ų L e g i j o n ą

Kapit. Petras Jurgéla paskelbé lietuvių spaudoj eilę praneŝimu apie senatoriaus Lodge įstatymo projektą steigti Svetimŝalių Legijoną, į kurį būtų priimami prieš komunizmą nusistatę europiečiai. Kap. P. Jurgélos manymu, lietuviai (ar gal visi baltai) galétų turéti net atskirus savo dalinius. Jei šis sumanymas būtų įvykdytas, Belgijos lietuviai vyrai mielai paliktų anglių kasyklas ir įmones ir stotų amerikiečių kariuomenén. Paskelbus šį sumanymą, Amerikos karo attachés (atstovai) Europoj gavo tiek daug pasiülymų, kad buvo priversti paskelbti, jog Svetimŝalių Legijonas neorganizuojamas.

POLITIKOJ PASIDARIUS

ČEKOSLOVAKIJA "SUPALEČKINTA" - PREZIDENTAS BENEŠAS ATSISTATYDINO
VAKARAI SUSITARĖ DĖL VOKIETIJOS PRIEŠ SOVIETŲ NORĄ
PALIAUBOS PALESTINOJ - LAISVOS LIETUVOS VYRIAUSYBĖ

Čekoslovakijos rinkimai nieku nesiskyrė nuo mums jau pažįstamų panašių "demokratiškiausių" rinkimų : buvo balsuota už vienintėlį kandidatų sąrašą, kurį paruošė komunistinė Gottwald'o vyriausybė. Žinoma, rinkimus laimėjo komunistinis "Liaudies Frontas". Čekoslovakijos rinkimų rezultatai nė kiek nenustebino užsienio spaudos : žinodama naudojamas priemones ir rinkimų procedūrą, netgi stebėjosi, kad už tą kandidatų sąrašą balsavo tik 80% ! Užsienio spauda labai plačiai paminėjo Čekoslovakijos prezidento, dr. Benešo, atsistatydinimą, birželio 7 d., tai yra vieną dieną prieš, kai jis turėjo pasirašyti sovietinę, prieštaraujančią jo nusistatymams ir siekimams, konstituciją.

Masaryko ir Benešo vardai yra tampriai susiję su Čekoslovakijos respublikos istorija - jie buvo jos įkūrėjai. Dr. Benešas gimė 1884 m. gegužės 28 d. mažame Kozlany miestelyje. Prasidėjus pirmam pasauliniam karui, jis susitinka su Masaryku ir aptaria su juo revoliucinį planą. Greit po to Masarykas išvyksta į Italiją, iš kur persikelia į Angliją. Tuo tarpu Benešas pasilieka Pragoje revoliuciniam judėjimui organizuoti ir skleisti sąjunginių propagandą. 1915 m. jam pasiseka slapta palikti Bohemiją ir pasiekti Paryžių. Čia jis buvo išrinktas Čekų Tautinio Komiteto generaliniu sekretorium ir jam uždedama pareiga derėtis su sąjunginiais dėl čekoslovakų tautos nepriklausomybės. Jo derybų pasėkoje 1918 m. sąjunginiai pripažįsta susidariusią Tautinę Tarybą Čekoslovakijos laikine vyriausybe ir tais pačiais metais spalių 28 d. Pragoje ir užsienyje buvo paskelbta Čekoslovakijos nepriklausomybė. Benešas, prieš grįždamas į kraštą atstovauja Čekoslovakiją kaip jos užsienių reikalų ministeris Taikos Konferencijoje ir išbuvo tose pareigose iki 1935 m., kai Masarykui mirus buvo išrinktas prezidentu. 1938 m. po Miuncheno įvykių Benešas atsistatydina ir išvažiuoja į Ameriką. Vokiečiams užėmus Pragą, jis čekoslovakų tautos vardu įteikia Tautų Sąjungai ir sąjunginiams iškilmingą protestą. 1939 m. jis vėl išvyksta į Prancūziją ir Paryžiuje įkuria naują Čekoslovakų Tautinį Komitetą, kuris vėliau persikėlęs į Londoną ir buvo vėliau sąjunginių pripažintas. Čekoslovakijos laikinė vyriausybė. 1943 m. jis vyksta į Maskvą, kur pasirašė tarpusavio pagalbos sutartį su Sov. Sąjunga. 1945 m. vėl vyksta į Maskvą, kad iš ten galėtų greičiau pasiekti išlaisvintą Čekoslovakiją. Tais pačiais metais balandžio 3 d. jis peržengė Čekoslovakijos sieną ir ant rytojaus kartu su visų partijų atstovais Kosice miesto paskelbė Tautinio Fronto programą. Gegužės 16 d. jis pasiekia išlaisvintą Pragą, ir spalių 28 d. buvo vėl vienbalsiai išrinktas respublikos prezidentu. Po įvykusių rinkimų 1946 m. Benešas pavedą tuo laiku stipriausios komunistų partijos šefui Gottwald'ui sudaryti naują vyriausybę, kuris vėliau 1948 vasario mėn. priverté jį priimti 12 ministerių atstatydinimą ir kuris dabar jį patį priverté atsistadydinti. Naujo prezidento rinkimai įvyks birželio m. 14 d. Vienintelių kandidatu kol kas yra Gottwald'as. Tai neabėjotinai nelemtas sovietinis J. Paleckis.

Neseniai užsibaigė L o n d o n o k o n f e r e n c i j a Vakarų Vokietijos klausimu. Nors sakoma, buvo priėita prie susitarimo visais klausimais, tačiau Benelux'o kraštai ir ypatingai Prancūzija išreiškė daug nerimo dėl nepakankamų garantijų dėl Vokietijos militarinio pavojaus. Tos konferencijos nutarimai turi būti patvirtinti visų 6 dalyvavusių kraštų vyriausybių.

Pirmoji ratifikavo Amerikos vyriausybė. Norėdama duoti daugiau garantijų Vakarų Vokietijos kaimyniniams kraštams, Amerikos Atstovų Rūmų Užsienių reikalų komisija priėmė įstatymo projektą, kuriuo numatoma, kad Amerika prisidės prie Vakarų Europos Briuselio pakto.

P a l e s t i n o j e tebevyksta atkaklios kautynės. Paskutiniomis žiniomis J.T.O. atstovui grafui Folke Bernadotte pasisekė susitarti su žydų ir arabų atstovais dėl pasiūlytų keturių savaičių paliaubų. Nors arabai priėmė tą pasiūlymą nenoroms, tikimasi, kad paliaubos prasidės numatytu laiku, būtent, birželio mėn. 11 d. 6 val. ryto. Į Palestiną jau yra atvykę J.A.V., Prancūzijos, Belgijos ir Švedijos karininkai, kurie prižiūrės paliaubų vykdymą. J.T.O. gen. sekr. Trygve Lie, sužinojęs, kad abi kariaujančios pusės sutiko daryti paliaubas, pareiškė : "Tai gražiausios J.T.O. dienos". Paliaubų metu J.T.O. taikytojas, grafas Bernadotte, sušauks arabų ir žydų konferenciją Rodesų saloj, kur bandys išspręsti ginčą taikiu būdu. Arabai betgi pareiškė, kad paliaubos nereiškiančios karo pabaigos ; po 4 savaičių jis gali prasidėti iš naujo. Žydų teroristų grupė "Irgun" per radiją užsipuolė laikinę Izraelio vyriausybę už tai, kad sutiko priimti besąlygines paliaubas. Laikinėj Izraelio vyriausybėj ypač stiprus yra Lenkijos žydų sijonistų vaidmuo (net 5 ministeriai).

S v a r b u

New Yorko radijo pranešimu, priimtas J.A.V. senato įstatymo projektas, pagal kurį į J.A.V. galės imigruoti 200.000 D.P. iš Vokietijos per dvejus metus. Pusė to skaičiaus turi būti iš Rusijos užimtų sričių (Pabaltė, Rytų Ukraina). Tremtiniu laikomas, kas atsirado Vokietijoj prieš 1945 m. gruodžio 22 d. Pirmenybė - našlaičiams iki 14 m., kariavusiems prieš "ašį" (Vokietiją - Italiją), turintiems J.A.V. giminių ir žemdirbiams.

Be to, senatas priėmė Lodge pasiūlymą priimti Amerikos karo tarnybon svetimšalius iki 25.000.

Dar nežinia, keik šie svarbūs įstatymai palies Belgijoj esančius tremtinius. Liet. Bendr. Centras rūpinasi skubiai išsiaiškinti reikalą.

L i e t u v o s laisvinimo fronte pažymėtinas laisvosios Lietuvos Vyriausybės buvimas. Ši vyriausybė, tiesa, save vadina Vykdomąja Taryba, bet ji eina tikrosios vyriausybės pareigas. V. Tarybos pirmininkas - p. V. Sidzikauskas. VLIK'as lieka ir toliau Vyriausias Lietuvos laisvinimo organas, einąs šiuo metu seimo pareigas. Jis nustato V. Tarybos politiką ir ją kontroliuoja. Abiejų veiklos pagrinde yra Lietuvos konstitucija.

Latviai t.p. yra sudarę Tautos Tarybą, į kurią įeina įvairių tremties org. atstovai. Panašias tarybas turi estai, ukrainiečiai ir gudai.

S k e l b i m a i

--- Jieškau mūrininkų specijalistų ir meistrų medžio darbams ; t.p. reikalingas elektros specijalistas ir sodininkas. Kreiptis : M-me O. Jonelaitė-veuve DE HERVE, 44, Chemin du Comte, Marchin-lez-HUY.

--- Charleroi ir Mons rajono lietuviai, paėmę knygų iš angliakasių knygynėlio, prašomi jas grąžinti iki š.m. liepos 10 d. į Châtelet dėl knygynėlio pertvarkymo. Neatsiteisę už spaudą, gaunamą iš Vokietijos, malonėkite atsilyginti iki š.m. birželio 20 d. Neatsilyginusiems spauda nebebus siunčiama.

Primenu, kad Vokietijoj išeinančių laikraščių kainos dabar tokios : "Mintis" (3 mėn. VI - VII - VIII) - 70 fr., "Mūsų kelias" - 40 fr., "Liet. Žodis" - 40 fr., "Žiburiai" - 40 fr. - J. Zaleskis, 12, rue de Boufioulx, Châtelet (H.). Vokietijoje : "E.A." Büro, (24b) Neumünster, Faerberstr. 39, British Zone, Germany.

Skolon spauda nebus siunčiama.

GIMTOJI SALIS, dvisavaitinis lietuviu laikrastis Belgijoj.

Prenumeratos kaina — 30 fr. trims men. Atskiras nr. — 5 fr.

Leidzia « SEJOS » Draugija.

Atsakingas leidéjas *(Editeur responsable)* : Julius Danauskas, 2, Av. du Chant-d'Oiseau, Woluwé-St-Pierre. C. C. P. 7659.41.

Redakcija — 57, rue du Marais, Louvain.